

TIDEVARVET

TIDEVARVET

N:r 45: 1928

Den stundande arbetsfredagens förhistoria behandlas av Kerstin Hesselgren, sakkunnig på området i sin egenkap av yrkesinspektör, riksdagsledamot, delegat vid Internationella arbetarskyddskonferenserna och ledare av Internationella sociala rådet.

Dagens ledare. Utredningsdrama med mellanakt, en redogörelse för steriliseringsfrågan läge i Danmark och en återblick över vad som i Sverige gjorts och försumrats på området.

Den nya staten avslutar Elin Wagners artikler om den nya demokratin.

Drama om en lögn innehåller några kommentarer över den berömda amerikanske dramaturgern Eugene O'Neils nya pjäs: Sällsamt mellanspel, som uppföres på Dramatiska teatern i Stockholm.

Signaturen Elsevir skämtar med funktionalismen men har liksom vi dock en sympatiskt stämning nyfikenhet inför den.

2641 kronor och 35 öre inflöte till Tidevarvets valfond. Det var ett vackert resultat och vi kunna också våga påstå att pengarna blevo väl använda.

Scen från Medborgarskolan på Fogelstad.

Gästen: Varifrån får husmor sitt goda kaffe?
Husmor: Från agenturen, Skeppargatan 19 i Stockholm.
Gästen: Vad kostar det?
Husmor: Båra 4:30.
Gästen: Då ringar jag genast dit.
Vad är numret?
Husmor: 73330.

Homeopatiska Självläkaren

av Klara Fransén.

Ny upplaga (7-8 tusendet). Första svenska originalarbete byggt på egna erfarenheter. Föred av Läkare, Fås å S. F.s V. H. Byrå, Sjöbylegatan 36 Stockholm.
Pris 6 kr. Utgivn av Svenska Föreningen för vetenskaplig homeopati.

Arbetsfredskonferensens förhistoria

Av KERSTIN HESSELGREN

Från förra fredagens konsej utskickades det meddelandet, att socialministern fastställt tidpunkten för den planerade konferensen mellan arbetare och arbetsgivare till den 30 nov. och 1 dec.

Det var ingen övrigt väntad nyhet, som därmed kom till allmänhetens kännedom, ty frågan om denna konferens har ju diskuterats i pressen, alltsedan den nya regeringen tillkom och statsrådet Lübeck tillträdde sitt ämbete. Men meddelandet har sitt stora intresse därför att det visar, att de tänkbara deltagarna utgjordes av de båda parter det närmast gäller.

För alla dem som med oro följde behandlingen av kollektivavtalsfrågan under förra riksdagens strider, är det också med en känsla av lättad man möter den nya uppslagsändring, som här erbjödes. Kollektivavtalslagarna komma naturligtvis att få gå fram sin egen mer eller mindre tänkbarhet, lag är lag, när den en gång är antagen och det är att hoppas, att alla parter skola göra det bästa möjliga av dem sådana de nu äro. Men det är lika fullt klart, att man behöver en ny väg att gå, för att komma ifrån mycket av det som i ömtåligare och svårskötare ett arbetsområde är, desto nödvändigare är det att dess problem

skola kunna behandlas under lidelsfri former och tanken med den nu planerade konferensen är att ge arbetare och arbetsgivare ett sådant tillfälle att avhandla gemensamma lägenheter.

Det är ej en isolerad företeelse att vårt land försöker finna nya vägar till samarbete mellan arbetsgivare och arbetare, det är tvärt om ett led i en alltmåra målmedvetet växande strävan, som alltsedan kriget gått fram över hela den industriella världen både i Amerika och Europa. Denna strävan har visserligen tagit sig rätt så olika uttryck i olika länder, men den är dock ett utslag av samma erfarenhet, att hur stora samsättningar, som än finnas mellan arbetsgivare och arbetare och hur djupdyppande dessa än må vara, så borde man kunna finna andra vägar än strid att lösa dem med, ty de gemensamma intressena äro också så stora, att de borde kunna visa vägen till andra metoder.

I Amerika har en hel vetenskap vuxit fram som söker att vinna klarhet i orsakerna till stridigheterna på arbetsmarknaden och det ena »systemet» efter det andra proklamas som den säkraste och bästa lösningen. System som ofta äro byggda på praktiska erfarenheter och som innehålla goda uppslag, men som dock

aldrig kunna kritiklöst öfverföras på våra förhållanden.

Tyskland, Österrike och Tjeckoslovakiet m. fl. länder ha med lagstadgad industriell demokrati sökt nå det samarbete man känt som ett nödvändigt krav, men det resultat de hittills nått är alltför varierande för att man skall känna sig övertygad att lösningen ligger på den linjen.

England har också varit inne på frågan om industri- och arbetarråd, men lagt det helt och hållet på frivillig bas. Utbredningen av dessa frivilliga, men av staten beskyddade samsammanslutningar de s. k. Whitley-kommittéerna, har varit synnerligen ojämn och visat mycket olika resultat. Vissa erfarenheter har man dock vunnit och samarbetstanken har utan tvivel genom dem vuxit sig starkare. Vid de internationella I. R. S.-konferenser som jag de senare åren deltagit uti och där dessa frågor oupphörligt diskuterats, har det i regel visat sig att samarbetstanken varit mycket längre kommen hos engelska arbetsgivare och arbetare än hos t. ex. tyska och österrikska, trots deras lagstadgade arbetarråd.

Det är också mycket intressant att se, hur denna samarbetstanke till slut vuxit sig så stark, att frågan togs upp till allvarig diskussion vid

Forts. å sid. 4.

TIDEVARVETS VALFOND

Tidevarvets valfond har nu avslutat sina räkenskaper. Vi ta för givet att det bör intressera våra läsare att höra något ur dem, eftersom så många varit med och bidragit till den ganska ståtliga sluttsumma som valfonden har ett uppvis.

Siffrumman blev 2,641:35. Den har kommit in i ett 80-tal poster, men det är omöjligt att veta hur många givare som stak bakom, enär flera av dessa poster komma från Länsförbund eller lokalföreningar av Frisinnade Kvinnor som resultat av insamlingar. De enskilda givarna komma från alla öter i Sverige, från Karesuando och Haparanda liksom från den Ystad. En del ha varit anonyma, en del gamla, kända vänner, en del nya, hittills okända vänner.

När bidrag kommit från en prästgård, har det väckt en glädjande uppmärksamhet på Tidevarvet, liksom då de kommit från personer, stående helt utanför Frisinnade kvinnor. Mycket ofta har penningförsändelsen följts av utropet: ack, var

för finns inte fröken Tammi i vår valkrets! Varför få vi inte vara med och rösta för Fred och Rätt eller Fria löst! Lika ofta ha pengarna följts av varma lykösönkningar och intensiva förhoppningar om framgång.

Vi tro oss kunna våga det påståendet att valfonden till stor del hoppsamlats av sådana, för vilka den 5:— eller 10:— krona som sänts, betytt en verklig uppoffring i kärlek till saken. Några mecnatser som ge av sitt öfverflöd, har denna valdelse över huvud icke haft. Och det är ju helt naturligt, det kan den icke ha.

I detta sammanhang vilja vi påpeka, att naturligtvis icke alla utgifter för valrörelserna i Södermanland och Halland bestritts av Tidevarvets valfond. Respektive länsförbund ha också fått ikläda sig kostnader, men här är endast frågan om vad som gått genom tidningens händer. De viktigaste posterna ha varit: Tryckerikostnader för utprop, affischer, inbjudan till möten o. d. kr. 1.009:66, postporto kr. 445:72, re-

sor å tåg och bil för talare, sångare och andra medhjälpare kr. 873:40, lokalhyror för möten kr. 205:—, extra arbetskraft kr. 89:—.

Den sista summans litenhet förutsätter ju helt naturligt, att en hel massa arbete gjorts frivilligt. Och då Tidevarvet nu tackar alla givare av bidrag till Valfonden, tacka vi också samtidigt alla dem som givit sitt arbete, antingen här uppe på Tidevarvets byrå eller ute på valplatserna.

Det brukar inte vara roligt att gå igenom räkningar och kollarionerna siffror, men den här gången är det roligt, ty det återför i minnet de spännande och händelserika dagarna före valet.

För ögonblicket återförenas då alla de som den tiden endrånigt och ivrigt arbetade tillsammans, och minnena stiga fram som förbinda oss.

Må inte den enheten vittra bort eller sjunka ner i överksamhet. Därtill ha vi alltför stora uppgifter i framtiden som denna vunna enhet måste lösa.

Upp- och nersända världen

I en engelsk tidning finns vi en skildring av världskriget år 1940. Med sin ironiska överdrift tjänar den lilla historien i alla fall till att inpräna den sanningen, att under ett framtida krig civilbefolkningen bleve mera utsatt. än militären. Skildringen är gjord på temat upp och nersända världen.

— Kriget är ett helvete — för de civila första, säger soldaten Atkins och tar en cigarett.

— Ja, svarar korporal Smith som läser tidning. Den sista raiden över London måste varit skräck och fasa.

— Vilken del tog de? Var de åt lifordhålet? där bor min fastmål.

— Må du notasta hållet, svarar korporal Smith, varpå han läser högt skildringen av hur en flentlig luftflotta på 30 skepp attacker London. 25 av dem hade brutit sig igenom försvarsvärnen och släppt ner gas- och brandbomber i tonvis. Stora förluster hade blivit resultat, men myndigheterna förklarade det vara en överdrift från fienden att dödfästalln övertaga 2000.

Soldaterna som må gott i varsin liggestol i en behaglig skrytvarv någonstans mitt emellan England och den fjerde Nordvinda tala bekymrat om sina hemmarvande familjers öden. Det värsta är att de paket de skicka till de anörigra, så sällan komma fram. De stackarna som stå mitt i det värsta, kunde behöva lite uppmaning. Plögligt se de en lång rad aeroplan snabbt styra kursen mot England här över deras huvuden. De bära Novodnias monogram.

— Må Gud hjälpa de stackars civila soldaterna och tänka på världsstaden, där det just nu slagts alarm, och inpednarna trängas framför de otäckliga underjordiska bombkyddnen.

— Det är dock en tröst att tänka på den raid som engelska luftflottan gjorde mot Novodnias huvudstad den förut, då halva staden grusades och 15,000 civila döddes.

Så kommer sergent Bloof och fästern med häftigt ett plakat på skrytvarvens backhöft. Där står:

Er tland och Erkungbe löver Er!

10000 civilisterr måste sluta upp idag!

— Har nån av Er lust att sluta Er till de civila? frågar man menande.

Men Smith kan icke, för han har för klemt bröst och Atkins står sig därför att han har så många att försörja. Men det finns många oberoende unga män i skrytvarvarna som verkligen borde kamma ut.

Så bli soldaterna tillagda att göra sig redo att vara närvarande i full parad vid en krigsdrift. Det är en soldat som ska dömas för att han skjuttit av en kul mot fienden och därigenom riskerat represalier. Lyckligtvis har generalen genast radierat sin ursäkt till novodnias armé. Den gållningen måtte ha löst om kriget 1918, då ännu arméerna försökte att nedgöra varandra. Men han borde ju ha vetat, att numera är arméns uppgift att hålla sig färdig att ockupera fiendens territorium, när han gets upp striden och in-te att låta skjuta på sig och möjligen lida förluster.

Därpå får Atkins ett brev. Hans fastmål har övergivit honom för en civil. Dessa förbannade civila öva en oförklarlig dragningskraft på flickorna nu för tiden. Han har nu ingenting att leva för och ficklaras, att han ämnar följa med nästa truppsändning tillbaka till hemlandet bakom fronten för att dö.

Lappcentralen

som ger arbete åt döva kvinnor lagar alla slags kläder, linne m. m. och syr nytt. Reelt arbete, Rådmansgatan 5, nb, tel. 16193.

glatt prat om mat

hör man i de familjer som köpa

Konsum

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Svassplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:

Alo Nilson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wägener.

Eliabeth Tamn.

Honorin Hermelin.

REDAKTIONSEKRETERARE:

Carin Hermelin.

Mottagningstid 10-12.

Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:

Telefon Norr 28243.

Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50.

kvartal kr. 2,- Lönsummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text . . . . . 20 öre

per millimeter.

Textsida eller särskilt begiint plats 25 öre

Stockholm 1928

Wahlströms Tryckeri Aktiebolag

STOEGATAN 22

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Malmögatatan 3, Stockholm.

Telefon 288, 289.

Familjerätt, Hyresrätten, Testamen-

tensamfund, Bouppackteckningar, Förfråg-

ningar från landsorten besvaras om-

gående.

EVA ANDÉN Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges

Advokatsamfund.

Herklulegatan 14, Tel. 7575-7576.

f. d. K. A. Västergatan.

STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvskaver,

Boutredningar och testamenter,

förvaltningsuppdrag.

Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE

Tandläkare

Carl Gustav Ageman

Karlavägen 70

(Hörnet av Skeppargatan)

Mottagn. tid enl. överskensk. Tel. 72053

Möjl. av Södra Tandläkarföring.

Tandläkare

NILS GEJROT

Medlem av Södra Tandläkarföring.

Hornsatan 54, 5 tr.

Mottagn.enl.översensk.S.35808

Tandläkare

GRETA JOHANSSON

S:t Eriksgratan 102 Tel. 84022

Mottagningstid enl. överskenskomm. enl.

Medlem av Södra Tandläkarföring

Tandläkare

Alma Österlund

Medlem av Stockholms Tandläkarföring.

Adolf Fredriks Kyrkogatan 5-7.

Stockholmen Tel. 4742

Rådfrågingstid: Vardagar 1-1/2

Andra tider enl. överskenskomm.

Engelbrekts

Sjuksköterskebyrå

ansök. esk. sjuksköterskor och enkla-

rare, även barnsköterskor.

Vallhallaväg. 18^a, 86181, N. 241 13

Gymnastikåbkråter

av triå till alla åldrar, av tyg på beställ-

ning. Svart lager av N. F. K.ärvstyg för

barn och vuxna.

Promenadskidorna bredare o. smälare med

och utan klack, finnes och beställas i

Anna Ahlströms Manufaktur

och Kortvaruaffär,

Götgatan 95. Tel. Sö. 31184.

LÄKARE

Doktor Fähræus

Hår- & Hudsjukdomar

Nervsjukdomar

Karlavägen 48, Tel. 70718

Mottagning enligt överskenskomm. enl.

Telefontid 10,30-12

Olga Elmdahl

Modemagasin

Kungsgatan 53. Tel. 10851

STOCKHOLM.

Så ledigt skall tjerna ligga i sken.

Utredningsdrama
med mellanakter

I valrörelsen framfördes av Frisinnade Kvinnors Riksförbund kravet på antagandet av en steriliseringslag såsom ett av de medel som i någon mån kunde tjäna till folkhälsans förbättrande. Det var ingen nyhet som krävdes. Frågan har länge varit under utredning och man har väntat ett definitivt lagförslag, men man har väntat förgäves.

Under tiden har i Danmark, där utredningen började två år senare än hos oss, den svenska konservativa regeringen nyligen framlagt ett lagförslag »Om Adgang till sterilisation» som i allt väsentligt överensstämmer med det av en särskild förändringskommitté utarbetade förslaget som framkom i november 1926.

Kommissionen in fråga tillstod vid juldagen 1924. Den bestod av 12 personer: jurister, fängelsemäns och läkare. Bland dessa senare märktes ärfylighetsforskaren Prof. W. L. Johannsen, samt Dr. Estrid Hein förutvarande medlem i den skandinaviska äktenskapslagstiftningskommittén, samt överläkarna vid sinnesslö- och epileptikeranstalt, Sundhetstyrelsens chef m. fl.

Kommissionen konstaterade till en början att enligt gällande dansk lag kan sterilisation ej anses tillåten för läkare att utföra även om den sker i vederbörandes välförstådda intresse och på hans eller hennes egen begäran. En särskild lagstiftning på området måste därför komma till stånd.

Kommissionen konstaterade vidare, att det torde vara i stort sett de rättsanledningar som sterilisationsmöjlighet bör medgivnas. Dels vid sådana fall där en individ genom detta ingrepp kan tänkas förhindras att begå vissa sexuellt betingade förbrytelser. Operationen ifråga bör icke kunna ådömas någon, endast tillåtas på egen begäran därom, ställd till vederbörande myndighet. Den operation som det närmast gäller är då kastrering eller borttagandet av könsörtlarna.

Den andra kategorien där sterilisation kan ifrågakomma, innesluter sådana individer, som samfundsmässigt sett måste betraktas som mindre värdefulla eller rent ut skadliga, och vars avkomma kan förväntas bli livad genom direkt ärvda sjukdomsanlag.

Till denna grupp ansluter sig den tredje kategorien, där visserligen icke de rashygieniska skälen dominerar, men förhållandena ändå är sådana, att avkomman med stor sannolikhet blir dåligt utrustad för kampen för tillvaron och har föga utsikt till den nödvändiga värdagen och uppfostran från föräldrarnas sida.

För de båda sista kategorierna uppkommer frågan om ej sterilisation bör kunna ske även utan vederbörandes samtycke. Operationen äsyttrar här blott att hindra fortplantningen utan ändring av köns-

driften, sålunda icke kastration utan ett betydligt mindre ingripande.

Efter en intressant utredning om kastrationens följder i olika avseenden, ärvtighetsforskningens senaste resultat samt redogörelse för frågans läge i olika länder, följer så själva lagtexten, som med få och oväsentliga ändringar nu framlagts av regeringen.

Vad första gruppen beträffar föreslås att »Personer hvis köndriften abnorme styrke eller Retning utsætter dem for att begaa forbrytelser og derved fremkalde Fare for dem selv og for Samfundet, kan efter egen Begæring underkastet Kastration eller annet ingreb i Kjønsorganen naar Tilladelse hertil meddeles af Justitsministeren.»

Kommissionen hade föreslagit en särskild kommission för tillåtelsens avgivande.

Vidare kan justitieministern tillåta att — »Fortplantningseven opheves hos psykisk abnorme personer der er anbragt under Forsorg av en Statsanstalt — og for hvis vedkommende det — maas anses særdeles magtpåliggende for Samfundet at de sættes ur Stand till at faa AFKOM.»

Vederbörandes eget samtycke eller, där hans sinnesbeskaffenhet omöjliggör detta, hans förmyndares samtycke erfordras.

Äro vederbörande gifta, är två båda kategorierna beträffar äkta makens samtycke nödvändig.

Lagen synes vara mycket försiktigt avfattad med vederbörliga garantier till missbruchs förekommande. Otillåtna ingrepp av denna art straffas med böter upp till 5,000 kr.

Regeringen har även i överensstämmelse med kommissionens yrkande givit lagen karaktär av försökslag. Fem år efter ikraftträdandet, kommer den automatiskt upp till revision.

Danska riksdagen torde utan tvivel antaga förslaget, men när kommer ett liknande förslag på svenska riksdagens bord?

Här kom som bekant frågan upp redan vid 1922 års riksdag genom professor Alfred Petérns motion om utredning, i vilka tillfällen sterilisation må tillåtas av sociala grunder framför allt vid fall av sinnesslöhet. Motionen bifölls, riksdagen skrev till K. M. t. och K. M. t. inbäntade Medicinalstyrelsens, dess Vetenskapliga råds och Uppsala Universitets Rasbiologiska Institutets mening. Det sistnämnda tillrädde sterilisation i vissa fall av rasbiologiska grunder. Medicinalstyrelsens vetenskapliga råd håller på de socialhumanitära skälen och Medicinalstyrelsens föreslår, ännu en kommitté av en jurist, en kirurg, en rättsmedicinare och en psykiater. En sådan kommitté tillätses även vid senaste årsskiftet, och nu väntar man på vad resultat den kommer till.

Visserligen är här i motsats till i Danmark sterilisering av sociala grunder tillåten för läkare att utföra även utan en sådan här lag. Detta sker också årligen i ett visst antal fall. Men nog vore det önskvärt att vi snart nog finge en lag. Ty, som redan motionären framhöll, råder osäkerhetsstillstånd om och när ett sådant ingrepp skall anses tillåtet.

Det är icke nyttigt att utredningsdramat får så långa mellanakter. Det psykologiska ögonblicket för en frägas lyckliga lösning försummas. Det framväxer alltför överdrivna förväntningar om lagens räckvidd. Och detta upp väcker i sin

Skandinavisk
avrustning

Göteborgsposten av d. 1 nov. in för på framstående plats en artikel av kapten C. J. Brunsborg som bär titeln: *Självständig skandinavisk avrustning.*

Författaren säger rent ut, att steden för de skandinaviska avrustnings ådravna är mogen, när de själva och deras närmaste grannar, U. S. A. och de europeiska stormakterna ratificerat Kelloggspakten. Han är också inne på samma tankegång som Tidevarvet för ett par veckor sedan; nämligen att en förutsättningslös utredning skulle visa att en självständig avrustning från någon eller samtliga de skandinaviska staternas sida skulle visa sig militärpolitiskt i hög grad tillräddig.

Han räknar då med världssamvetet, med en politisk realitet, »med ett världssamvete så känsligt och upplyst, med en världsoption så stark, att ingen stat, icke ens Fascist- eller Bolsjevikstat, kan tänkas gå till anfall, d. v. s. rövar- eller mordaktig mot en upplyst och av fri vilja avrustad kulturstat som öppet in för världen förklarar, att den obetingat ställer sig under rätten som sitt enda försvar.» Och han antar att detta må skulle gälla ett inkorporeringsförslag genom militär besättande. »En frivillig genomförd avrustning undanrycker varje möjlighet till provokation», heter det. »Ett anfäll mot en så avrustad stat, faller ur dep synpunkten platt till marken.»

Den grundläggande tanken i artikeln är den att kriget måste bekämpas med andliga vapen — här är han tydligen i polemik mot major Bratt — och att en frivillig avrustning skulle vara en stor andlig kraftöversjälövjuvinnelse är, desto större kraft utlöser den som mottryck mot våldsprincipen.

Och sitt förslag att de skandinaviska staterna skulle avrusta motvarer han på följande sätt:

»Det är för ett förutinntaget tänkande absurd att i avrustningshänseende jämsätta t. ex. de skandinaviska staterna, deras historiska och militärpolitiska läge, deras världsoption påverkande rättärdighetsbetrakt, deras moraliskt kulturellt och andligt skärpt skarna profil, deras mentalitet, med t. ex. de osteuropiska stormakterna, eller med de våldsblastade staterna, såväl Sverige, Norge och Danmark eller alla tre acceptera dessa staters militära väpnar. Kan de skandinaviska staterna medlåt i någon mån inverta de stormakterna mellansvanden? I så fall bara? Upphörs för guds skull att låta gammal krigshistorik surdög följta värds politiska tänkande. Besudla ej våra store Karlars och Kristianers minne. Problemen ligga nu till på ett annat sätt. De nordiska staternas uppgift är i de andliga makternas tjänst öppnande av rättshävdande intresser gränsen av deras förtro, utan vilka En avkommedlösa uppgift, världs andliga stormakter! Berättigar och förlöjlar oss icke vår historia under de senaste tio åren att räkna med verkligheten av idellva värden? Om de nordiska staterna icke göra ett högre styfte till sitt, så bliva de i längden undanträngda av det historiska skede, i vilket de oro kallade att taga särskild och verksam del.»

Likäs anser han att en självständig skandinavisk avrustning skulle vara ett uttryck för Europa och Nationernas förbund. »De behöva exempel av en stilen handlings.» Att han sedan vill kalla den polismakt och gränsvakt han i stil med det danska avrustningsförslaget förordar, för riksvärn, är ju en betydligt. Men o det är oicykligt valt, dels emedan det ju icke är fråga om ett värn, dels emedan det för tanken på Tysklands Reichswehr.

Det kan inte annat än i högsta grad glädja oss att få i en stor tidning se framförda med kloka och tur det slumrande motståndet. Bådadera avlänsa uppmärksamheten från en hel del andra nödvändiga reformer på det sexualhygieniska området.

Men kanske få vi hoppas att vår konservativa socialminister kommer att sätta fart i utredningen.

De oskyldiga

Det är troligt att flå av Tidevarvets läsare intressera sig för att Saccos och Vanzettis tidningen den här veckan därom i stället för om president Hoovers val eller Poincarés fall, eller på vilka områdena och nådskänslan för den oicykliska barnmorsdärskan?

Ja, det är ett fall av stark gripelighet, helt enkelt. Härmed kan undertryckelse att enaktad tidning, New-York Outlook, sprät upp de verkliga brottsångarna i det första av de rån och överfall, vilka Sacco och Vanzetti utvaldes och den senare dömdes. Den verkliga kungskapen om fallet fanns som man kunde vänta, att hänta i den undre världen bland brottsångarna. En smart journalist med goda förhållanden ledade slutligen fram vad polisen borde men icke betydde sig om att finna. Han fann också att de som suto inna med kungskapen, blivit mutade från högsta ort till till.

Man byr i långt till döden, litar K. V. Annu i sin dik över Sacco och Vanzetti de båda dömdas andar lika till varann. Det är sant. De dö anke. Lika litar som Jeanne d'Arcs domare ha Saccos och Vanzettis makt över historien gjung. Till dess rättvisa är skäpat åt stora värden skall deras öde uppröra och dösa miljö.

Det underbara med dessa män är icke och för sig att de blivit oskyldigt dödade. Skädet sker ju jämt. Man dö i smärtsamma elektriska ställ eller i stråfångets, det är bara olika sätt till i döda fallen kan man vara ett oskyldigt offer. Men det underbara är att icke orövad, den långa fångelstiden, grymheten, lögnen, korruptionen, gjorde dem till vad man anklagade dem för. Människor bli så ofta det man håller dem för att vara. De bevarade sin oskuld i det sistnämnda och förtädda glömg de i döden. Därför är de oskyldiga.

hänföra ord, de idéer vi stritt för under de fem år tidningen Tidevarvet funnits till, och som konsekvent ihjalligt i den mån de kunnat ihjalligt. Men det är bra synd att en sådan artikel icke kom in före valen i bemälda tidning. Våra väl föll ut i en riktning, rätt motstod den som kapten Brunsborg påkläder för och komma att politiskt ge utslag i militärstatistisk anda. Högja andlagskrav till armén åro t. ex. redan beöadade. Kapten Brunsborg lär heller icke bli förordad i den nya försvarsberedningen. Det är ett på något vis sammanslagning handlande att vid valet gå in för effektivt försvar och efter valen tala om avrustning. Den anmärkning är dock icke skädd mot kapten Brunsborg, hans uppfattning kände man förut.

Det är en ganska säregen tidsförelse dessa militärer som blå avrustningsförkunnare. De träffas i olika länder, åtminstone ha vi mött dem i Tyskland och England. Deras ord ha en särskild klabbotten genom den kungskap som drivit dem fram till den position de inna. En ung engelsk officer, som till en regeringstidning uttrycker en konservativ brittisk regering, står under ett års tid dragit från stad till stad, från by till by i England för att övertyga folket att det bör göras sig av med sina Dreadnoughts. Han gjorde effekt, just tack vare sitt ursprung som konservativ och militär.

Vi skulle vilja uppfordra kvinnorna att visa på några liknande fall, då högerkvinno brukit sig ut i sin miljö och sitt parti, sedan de tänkt sig fram till en nödvändig avrustning och som medligt gått i breschen för en sådan uppfattning. För vår del känna vi bland högerkvinno icke en motsvarighet till kapten Brunsborg. De förefälla oss att alla vara lika ortodot militärstatistiska. Båra tillvaron av en enda upprorisk and bland dem, skulle glädje oss outsläpigt.

Mötesplats

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet anordnar på 10-årsdagen av vapensstillståndet d. 11 november i Konserthuset till en i Stockholm ett möte kl. 2. em. Föredrag av fru Elin Wägener, betitlad 1918-1928-1938. Musikprogram under medverkan av kompositören Gunnar de Frumeri och friherr Sten Hermelin.

DEN NYA STATEN. Av Elin Wägner

När man uppfattar demokratin såsom en ständig skaparkraft av individer, som sammansmälta sina olikheter i en högre enhet, så följer därav att staten framstår som ett levande väsen, uppbyggd av individer, som genom gruppen dragits in i det kollektiva livet och ständigt leva sitt medborgarskap, ständigt så att säga uttrycka staten.

Men då kan inte staten längre få vara något abstrakt föremål för förstånd och för sig. Den abstrakta staten är en fetisch vars dyrkan vi skola växa ifrån. Vi underkänna de anspråk staten sådan den nu är, här på dyrkan. Vi ha ingen stat, för än vi skapa den.

Under kriget hände det egendomliga att människorna för att rädda friheten och demokratin gävo upp friheten och demokratin och underordnade sig en absolut vilja som man kallade staten. Men denna makttat var icke den nya staten, och den mekaniska suveräniteten som uppifrån påtrycktes oss, är icke den verkliga suveräniteten.

Vad är suveränitet?
Individen är suverän, säger förf. till *The New State* sinrikt, i den mån han kan förena de stridande elementen i sin natur. Två människor äro suveräna, så långt som de äro i stånd att på två skapa en enhet. En grupp är suverän, som kan skapa en enhet, större eller mindre, en stat är suverän som består av en moralisk enhet, i vilken alla medborgare ingå. Suveränitet är den verkliga, levande samviljas imperativ.

Kan då en stat tänkas som i denna mening är en verklig moralisk enhet? Ja, det skola vi aldrig få veta, förr än vi skapat en sådan. Men att göra det, är den nya tidens uppgift.

Männe man inte skyggar en smula för denna fordran på ett nytt medborgarskap som ständigt begär av var och en skapande delaktighet i stället för helt enkelt lydnad mot och tro på överheten? Troligen. Det fordras sannerligen att den nya medborgarskapet medför kompensationer genom att vidga våra gränser och ge oss känslan av verklig meddelaktighet och samhörighet för att man skall göra sig besvär. De som nu stryta stat och samhälle ha sina materiella och psykologiska kompensationer för mödan, men vad skulle det löna sig exempelvis för den som skriver dessa rader att gå upp i sitt svenska medborgarskap? Jag är precis 1/6000000 del av det svenska folket. Det ger mig inte ens en miljondels plikt och ansvar, den måste

jag dela med sex till. Det är inget nöje för mig att vara en av de små, små droppar vatten eller de små, små örnen av sand som bilda oceanen och ett ljuvligt land, och de små, små örnen av godhet jag kan räkna fölla i denna tidning eller annorstädes göra inte jorden till någon himmel, eller ger livet dess behag. Här ligger jag och skaver mig mot andra sandkorn, men det kallar jag inte att vara medborgare.

Svarar då den nya demokratiens förkämpar: du är inte något korn av sand, du är en i en levande organism och därmed lika nödvändig för det hela som varje tangent på pianot är nödvändig för melodien. Du skall icke mätas efter din storlek såsom sjuättedelen av en miljard utan genom dina oupplösliga relationer till det hela.

— Gott, invänder jag, men det finns ännu inga metoder skapad genom vilka jag kommer i levande kontakt med det hela. Giv mig en del i ansvaret och handlandet, så ska jag kunna gemenskapen. Jag är ju varken statsjanssteman eller statsrevisor, varken maktövande eller vaktövande över de maktövande, jag är ingenting, och det rösträttet inte ger mig någon meddelaktighet, det är vi ju överens om.

Men ni tillhör en grupp!
Ja, jag tillhör grupper, en grannhallsgrupp, en älsktsgrupp, en yrkesgrupp och jag kan verifiera tron på grupplivets stora möjligheter. Men från dessa grupper leda inga vägar till den större enheten. Kanske jag räkar ha intresse, ansvarskänsla till och med en egen mening att kasta in i den brygd, varur samviljan skulle skapas, men var är den eld som sammansmälter viljorna och var är den degel som håller brygden? Det är falsk sentimentalitet att tala om folkhemmet Sverige, jag är ett skatteobjekt, som i gengäld får gratis tillgång till trottoarer och polis och kyrka, men familjemedlem är jag på intet vis.

Nej, svaras då, men detta måste ändras. Mänskligheten uppgift just nu är att skapa den nya staten. Den uppgiften ska fyllas just av dem, vilkas skapande krafter lösta av grupplivet. Det är denna lösta andliga energi som ska bli räddningen. Du och jag måste skapa den nya demokratin, ty världen består av dig och mig.

Bortom den nya staten som vi hoppas på i kraft av vår tro på människans och hennes möjligheter, skymta vi världstaten. Samma princip, som skapade gruppen och staten,

skall vara verksam vid skapandet av den slutliga enheten, den av samordnade stater.

För att världstaten skall bli till, måste nationalstaterna ge upp vad de kalla suveränitet i betydelsen av absolut självbestämmanderätt, separatpolitik. Men om vi ta ordet suveränitet i den betydelse vi här nysst gävo det, då går det utmärkt att förena suveränitet i djupare mening med uppgiften i en högre suveränitet, och vi som här i denna artikelserie för ett par veckor sedan upplöste motsatsen mellan individlivet och kollektivt handlande, kunna också nu med hjälp av denna formel lugnt upplösa motsatsen mellan nationalism och internationalism.

Boken *The New State* som vi följt i våra spekulationer över demokratiens förverkligande genom grupplivet och i den av sammanfogade grupper byggda staten, är skriven under världskriget, före tillkomsten av Nationernas förbund. Författaren kunde då icke veta att världstatens idé tillvärdade skulle finna sitt skropåliga förkroppsligande i Nationernas förbund, eller att just Amerika skulle vända det ryggen. Men med vår niotriga erfarenhet av N. F. inse vi, att hon fortfarande har

Drama om en lögn

Eugen O'Neill's pjäs *Sällsamt mellanspel* har ett konstverks ovillkorlighet, och man får acceptera det sådant det är: en stark uppenbarelse av en för oss främmande kulturs kynne, en kultur som har andra förutsättningar och står på ett annat utvecklingsstadium. Att tala om amerikanskt 80-90-tal ger inte den rätta plåceringen, men är ändå en vägledning.

De kommentarer man under sådana förhållanden ger till pjäsen, är alltså inte boken i tanten eller inövningarna eller anvisningar av mr O'Neill. Det är bara uttryingar av en annan rättighet, lika ovillkorlig som författarens, nämligen åskådarens: att tänka högt över vad han ser, att berättas vad han lärt och sett.

Går man till teatern och väntar att få se naturalistisk konst så räkar man vilse genast i början. Både dramet och regin äro starkt utsläpade. Det vill säga: här är stället ur livets mångfald ett enda motiv. Alla livets tillfälligheter, krockar och knyckar äro borteliminierade, och här står kvar ett enda mönster, som i yttersta förenkling ger huvud dragen i det sällsamma mellanspel som en människas erotiska historia kan sägas vara i hennes liv. (Reservation för en felaktig tolkning av titeln.)

I detta stycke räcker mellanspelet för kvinnan i pjäsen mellan 1919 och 1946, det vill säga 27 år. Det är visserligen ett nutida drag att tänja ut kvinnans erotiska ålder på längden. Men här är utredningen i tid förenad med en intensitet, som fordom betingades av korheten i tid. Mellanspelet tar alltså hela det verksamma livets tid, lägger på denna dyrbara period all sin förryckhet, värdeförskjutning, extaser och

litet. Vad som är av noden är därför något mycket större: ett verkligt samordnande av intressen, ett fullt och helt erkännande av det ömsesidiga beroendet, en rättvisare fördelning av rikedomar och plats på jorden, på det att det icke måtte bli alltför många och svåra konflikter att falla dom över. Organisatörssamarbetet måste bli lösen för alla mellanfolkliga förhållanden.

Så blir då grundtanken i denna framställning av individens förhållande till gruppen, gruppens till staten och statens till överstaten, att den befintliga samhörigheten måste förbehållslist erkännas, föreställningen om åskildhet övervinna, de vilande möjligheterna lösas och aktiviteras genom samarbete.

Vi ha redogjort för denna tanke-

depressioner. Det övergår sedan — i vad? I en ny melodi? Nej, i ett eko bara, ty där finns instrumentet att bygga en melodi på, inget annat är utspelt.

Förutsättningen för att en kvinnas erotiska historia skall bli så lång och så intensiv: nämligen obegränsad dyrkan av män och inbördes tävlan mellan dem, finnes här också. Det är nio akter kvinnyrdik, och vi se till vår förstenade häpnad samma män åldras och gråna i denna dyrkan under pjäsens gång. Vi se hur hon lever i och på denna dyrkan, existerande endast av densamma. Skenbart är hon den härskande, denna Nina, men i grunden en behärskad, djupt beroende varels. Ta bort den erotiska charm som är enda anledningen till deras dyrkan och till hennes egen självförgrund, och hon skulle skrumpna bort, vissna, och upplösa i rök för våra ögon, d. v. s. få nöja sig i livet med en högst blygsam ställning, kanske att döla för världen sälja poletter i kiosk.

Den person som gör dramet till drama är emellertid inte den åtrådiga kvinnan utan snarare hennes svärmoder, som jag strax grundligt avskydde. Något på en gång så påstridrigt och enfaldigt, så grymt och så sentimentalt kärleksfullt, så krast och elakt under ädelhetens täckmantel har nog O'Neill letat länge efter innan han funnit. Säker är han en stor kvinnohatare, en högst motvillig tillbedjare som reager mot sin tillbedjan, och här ger han en karikatyr av de felaktiga dygder, de dydyerika fel, som kvinnorna utvecklat under sina långa slavarhundraden. Jag är glad att kunna konstatera att Hilda Borg-

Fort. 3 sid. 4.

en ny
glänsande
roman av
Dmitrij
Meresjkovski:
MESSIAS
8.50
BONNIERS

rätt att säga att världstatens idé ej kan förverkligas annat än genom ett gruppliv av stater. Ett utbyggt skiljedomssystem är mycket eftersträvsbart, men det är icke allt. Ett aldrig så utförligt och ratificerat system kan inte hålla i en värld där tvisterna som dras inför skiljedom äro för många och svåra. I längden håller då icke folkens loja-

VI STÅ TILL TJÄNST

Begravningsbyrå
SCHENHOLMS
BEGRAVNINGSBYRÅ
Inneh.: Maja Schenholm
FLEMINGGATAN 1, STOCKHOLM
Tel. 33734, N:734. Eft. aftn.: Åtten 685

Boktryckeri
Anderssons Boktryckeri
Sanktsgatan 3, Kattmeholm. Telefon 327
Baktryck, Affischtryck, Affisch- och Blytjycktryck
alla slag utföres snabbt och billigt
BOKBINDERIET utför Pr- och Biblioteksband i smalfulla bindningar till billigt pris

Damfrisering
Damfriseringen, Eriksbergsg. 6 A. 1a kl. arbete till humana priser. Hårskötsel för män och glanslöst hår. Tel. 106 11.

Damväskor
"VÄSKAN" finnes
Kungsgatan 23 - Tel. 14412, N. 2113
Största lager av Damväskor o. Resväskor
Provväskor, Provskåp, Automobilbågar
Reparationer utföras Egna fabriker

Eldsläckare
Mot EL och BRAND
är Sv. Eldsläckaren "VAKT"
den bästa väskaren
Generalagent JOEL LÖNNQVIST,
Ingemargatan 8, tel. V. 2475, Stockholm

Fysikaliskt Institut
Syster Anna Wallström
Fysikaliskt institut
Birger Jarlg. 34:3 tr. Hisst. Tel. 6107
Enl. läkare ordn. gives alla moderna El. Ljus- o. värmebehl. för nerv- o. reumatiska åkommor m. m. Alla slags bad, packin, och massage. Anna Wallström Leg. Sjuksk. Mångårig praktik

Handarbeten
Vackra, billiga handarbeten hos
Esther Flyborg
Västerlånggatan 52, tel. Norr 218 47
Fransning och montering
Ritning utföres även då tryck lämnas

Hotell
Selma Bergs (Privat) Hotell 1:a klass
Tel. 74905 - - Humlegårdsg. 20
Propä. anslutn. fr. 4 å 5 kr.
Dubbelrum fr. 7 å 8 kr.

Kex
A.-B. RAHMS
KEXFABRIK
Stockholm
Spec. Rån, Skorpor och Smörgåsar.
Råg-Havre-Graham. Gott niårande

Korgmöbler
KORGMÖBLER
Bäst och billigast
Krh. 7588
Aktiebolaget Ernst Wåhlander
Verksåder f. tillv. av konstnärskorgmöbler, såväl som f. de enklaste o. billigaste till skopplan, forvagn, motorb. rum, hallar, verandam. m.

Korsetter
Twillfit Nyborgatan 11
Telefon 758 55, 758 54
Stockholms största specialaffär för:
Korsetter o. Brösthållare
Priser enastående låga

Musikhandel
Östermalmstorg 4
rekommenderar sina 1:a Pianon.
stor sortering av grammofooner o.
skivor, stränginstrument med tillbehör.
Tel. 76110,
Vördsamt Carl Rahm

Pålskappar
Våra Pålskappar
omstaltade för sina kvaliteter
och utmärkte passformer
BRÖDERNE ELMÉR
Grevtjuret, 24A Tel. 77605, N. 5751

Optik
KARTWOOPTIK
16
18
1900
Vetensk. Ögonundersökn. av Dipl.-Optiker
Strumpor
Letterstedts
STRUMPSPECIALISTER
Drottninggatan 21, Stockholm

